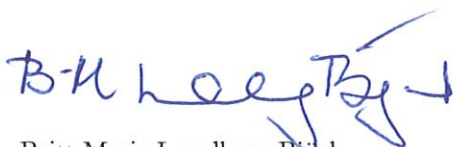

Namngivningsprinciper för det framtida gymnasiet i Tyresö

Förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens utredning om namngivningsprinciper

Britt-Marie Lundberg Björk
Förvaltningschef

Nils Kabner
Utredare

Ärendebeskrivning

Vid Gymnasie- och arbetsmarknadsnämndens sammanträde 2014-02-20 har förvaltningen givits uppdraget att utreda de namngivningsprinciper som hittills tillämpats i kommunen samt granska nya trender vid namngivning av byggnader och verksamheter. Förvaltningen ges även i uppdrag att utreda, föreslå och motivera förslag till princip för namn på framtidens gymnasium.

Namngivningsprinciper i Tyresö kommun

Bestämmelser om principer för namngivning i Tyresö kommun regleras i det gemensamma reglementet för nämnder i Tyresö kommun. Det nu gällande reglementet gäller från och med 19 april 2012. Reglementet antogs av kommunfullmäktige 14 december 2006 och har efterhand reviderats. Principer för namngivning återfinns i § 5 Namnsättning.

§ 5 Namnsättning

Byggnadsnämnden ska i samband med nya eller ändrade detaljplaner och i förekommande fall besluta om namn på gator, parkvägar, broar, torg, parker och andra i detaljplan intagna allmänna platser. Vidare ska nämnden besluta om namn på kvarter och gränser och namn för stadsdelar. Nämnden ska vidare besluta om namnsättning för andra områden som används eller är avsedda för allmän samfärdsel eller allmänt nyttjande.

Övriga nämnder har att besluta om namnsättning på kommunala byggnader och anläggningar inom sina respektive verksamhetsområden.

Vid namnsättning ska den lokala traditionen beaktas.

I Tyresö kommun fanns tidigare en namnberedning som bestod av sju ledamöter och sju ersättare. Byggnadsnämnden beslutade om namnberedningens sammansättning varvid 1 ledamot och 1 ersättare skulle utses av kultur- och fritidsnämnden. I och med att det gemensamma reglementet för nämnder revideras 2012 upphörde namnberedningens funktion eftersom respektive nämnd själva övertog ansvaret för namnsättning inom sina respektive verksamhetsområden.

Namnberedningen lämnade förslag till byggnadsnämnden som fattade beslut i ärenden. Namnberedningens uppgifter reglerades i byggnadsnämndens reglemente.

Namnberedningens uppgifter:

- I samband med nya eller ändrade detaljplaner och i förekommande fall lämna förslag till namn på gator, parkvägar, broar, torg, parker och andra i detaljplan intagna allmänna platser. Vidare ska förslag till namn lämnas på andra områden som används eller är avsedda för allmän samfärdsel eller för allmänt nyttjande.
- Lämna förslag till namn på busshållplatser, kommunala byggnader och anläggningar, såsom förvaltningsbyggnader, skolor, idrottsplatser, badplatser och dylikt.
- Lämna förslag till namn på kvarter.
- Lämna förslag till gränser för och namn på stadsdelar.
- Lämna yttrande över förslag till namn som aktualiserats av kommunala nämnder eller styrelser, andra myndigheter, enskilda med flera.
- Handlägga andra namnären den som av nämnden överlämnas till namnberedningen.
- Vid namnsättning ska den lokala traditionen beaktas.

I beskrivningen av namnberedningens uppdrag framgår det att en stor del av namnberedningens uppgifter var att lämna förslag om namn till byggnadsnämnden. Funktionen har alltså varit mer av karaktären *uppgifter* snarare än *principer* som reglerat namnberedningens uppdrag. Men det framkommer en princip – namnsättningen ska beakta den lokala traditionen. Principen finns fortfarande kvar i det nu gällande kommungemensamma reglementet för alla nämnder i Tyresö kommun.

Den förvaltning som kanske oftast handlägger och bereder namnsättningsärenden i Tyresö kommun är samhällsbyggnadsförvaltningen. Eftersom det inte heller finns principer för samhällsbyggnadsförvaltningen som omfattande klargör för vilka förhållningsregler som finns bereds varje namnsättning enskilt. Namnen som förvaltningen lämnar som förslag har i många fall haft en historisk anknytning till den aktuella platsen eller området.

När den nya stadsparken i Tyresö centrum skulle namnges utannonserade samhällsbyggnadsförvaltningen år 2013 en namntävling där tjänstemän i kommunen fick möjlighet att inkomma med förslag på namn.

Samhällsbyggnadsförvaltningen valde att gå vidare med ett av de inkomna förslagen: Centrumparken.

Granska nya trender vid namngivning

Att granska nya trender vid namnsättning av byggnader och verksamheter är en ambitiös och komplex uppgift. Trender är en knepig uppgift i sig.

Utvecklingsförvaltningen har därför varit i kontakt med Institutet för språk och folkminnen och deras namnavdelning för att föra en dialog om namntrender inom den kommunala verksamheten¹.

I korrespondens med en av institutets namnvårdskonsulter framkommer det att namnsättning inom den kommunala verksamheten historiskt framförallt har organiserats kring ett tema: t.ex. fågel – Sparvvägen, Måsvägen, Örnvägen etc. Namnvårdskonsulten menar att inget omdanande har hänt sedan lång tid tillbaka vad gäller trender inom namnsättning. Den trend som möjligen går att skönja är att memorialnamn ökar något den senaste tiden. Det vill säga namn på personer som genom att namnge gator, torg, byggnader eller verksamheter hedras särskilt för deras verk och/eller gärningar.

Varumärkesanalys av Tyresö gymnasium

När nytt namn har diskuterats på Tyresö gymnasium kom just ett memorialnamn upp till förslag. Företaget BizCare genomförde under 2012 en varumärkesanalys på uppdrag av utvecklingsförvaltningen. Syftet med rapporten var att skapa olika hypoteser kring hur Tyresö gymnasiums identitet och varumärke uppfattades.² Elever i Tyresö, både på grundskolenivå och gymnasienivå, intervjuades i rapporten liksom personalen på Tyresö gymnasium. I rapporten framkom bland annat att ungdomarna i rapporten tyckte att ett namnbyte på Tyresö gymnasium var nödvändigt för att ge skolan ett bättre rykte. Ungdomarnas förslag till nytt namn på Tyresö gymnasium föll på ”De la Gardie Gymnasiet”. Maria Sofia De la Gardie var en viljestark person i Tyresös historia, en entreprenör som med god utbildning skapade en storproduktion av tyg och kläder som hon sedan sålde till armén. Hennes

¹ Institutet för språk och folkminnen är en central myndighet på språkets område i Sverige.

² BizCare (2012-09-12) Youth Advisory Board – Tyresö gymnasium.

person och namn inspirerade respondenterna till att låta henne namnge Tyresö gymnasium.

Väsby nya gymnasium i Upplands Väsby

I det nybyggda Messinghuset i Upplands Väsby – namngiven efter den gamla mässingfabriken – huserar sedan några år tillbaka två gymnasieskolor: Peabskolan och Väsby nya gymnasium. Peabskolan är en yrkesförberedande gymnasieskola som erbjuder det nationella bygg- och anläggningsprogrammet. Peab, som är ett av Sveriges större byggföretag, har sedan länge gett namn åt gymnasieskolan.

Vägen fram till namnet på Väsby nya gymnasium gick via en namngivningstävling där förslag kom från många håll. Föreningar, engagerade medborgare och elever deltog aktivt i namngivningsprocessen. Många förslag kom in till kommunens namnberedning men kvar blev alltså namnet ”Väsby nya gymnasium”.

Förslag till princip för namn på framtidens gymnasium

Utvecklingsförvaltningen har titta närmare på tre kommuners namngivningspolicy och principer som är vägledande vid namnsättning – Burlöv (2013), Haninge (2011) och Värmdö (2013).³ Urvalet har skett slumpmässigt med syftet att titta på så aktuella policys som möjligt. Haninge och Värmdös policy är snarlika både till innehåll och också omfattning. Själva principerna är uppdelade på tre sektioner: 1.) allmänna principer; 2.) namnsättning med personnamn (memorialnamn) och 3.) ändring och upphävande av befintliga ortnamn. I Burlövs policy redogörs istället principerna för i ett och samma stycke. Dock påminner innehållet om Haninge och Värmdös principer men Burlövs är någon mindre detaljerad och omfattande.

Gemensamt för alla tre är att principerna är generella och kan appliceras bl.a. på byggnader, anläggningar och verksamheter inom hela den kommunala organisationen.

Istället för att ta fram principer för namnsättning av en enda byggnad föreslår utvecklingsförvaltningen att principer fastslås som reglerar namnsättning på

³ Årtalen inom parantes återger året när policyn antogs av beslutande instans.

samtliga byggnader, anläggningar och verksamheter inom nämndens verksamhetsområde. Det är ett effektivt sätt att arbeta och en ny princip behöver inte arbetas fram varje gång en byggnad ska namnges inom nämndens verksamhetsområde. Dessutom blir det institutionella minnet längre. Principerna skulle inte hindra att andra, alternativa tillvägagångssätt används vid namngivning. När namn på det nya gymnasiet ska arbetas fram bör principerna vara själva utgångspunkten, men förvaltningen skulle t.ex. även kunna anordna en namngivningstävling där elever och andra medborgare i kommunen erbjuds att inkomma med förslag på namn.

Strävan bör vara att namnförslag utarbetas i ett så tidigt skede som möjligt och praktiskt tillämpligt för att undvika användande av provisoriska arbetsnamn som kan vara svåra att ändra eller leda till oklarheter.

Med inspiration från Burlöv, Haninge och Värmdö föreslår utvecklingsförvaltningen att principerna nedan blir vägledande vid namnsättning inom nämndens verksamhetsområden.

Principer vid namnsättning

Allmänna principer

Namnet bör

- där så är möjligt anknyta till kulturvård- och hembygdsintressen
- vara lätt att uttala, uppfatta och minnas
- vara lätt att skriva (bl.a. högst 18 positioner)
- inte kunna förväxlas med andra namn och helst vara unikt i regionen
- inte inbjuda till löje eller ge anledning till mindre behagliga associationer
- vara språkriktigt och följa svenska skrivregler
- vara lokaliserande i sig själv

Namnsättning med personnamn – memorialnamn

Vid namngivning med personnamn föreslås att följande principer tillämpas:

- God ortsnamnssed uppmanar till försiktighet och eftertanke när det gäller namngivning med s.k. memorialnamn.

- Namnsättning av byggnader och verksamheter görs inte efter levande personer. Det är dessutom lämpligt att låta tiden ge perspektiv på personen och dennes gärning (minst 5 år efter att personen avlidit).
- Personen bör vid tiden för namnsättningen helst vara så pass känd att allmänheten inte omgående behöver en kommentar till namnvalet. Det kan dock finnas fall då det är motiverat att på detta sätt hedra en person, som inte är så känd, men som har betytt mycket för bygden i gången tid eller haft stark anknytning till densamma.
- Personen ifråga skall vara en så förtjänt medborgare att hen är värd en plats uppkallad efter sig. Namnet skall ge positiva associationer och väcka intresse hos allmänheten.
- Ett memorialnamn bör ha en klar och tydlig relation till den namngivna platsen.
- Namn bör inte kunna förväxlas med andra namn. Likartade namn får i princip inte finnas i Stockholmsregionen. Namnen bör vara språkligt lätthanterliga och inte för långa.